

Martucci, Giuseppe (1856-1909)

Italiensk pianist, dirigent och tonsättare

Martucci är något så ovanligt som en italiensk tonsättare som inte skrivit någon opera. I stället ägnade han sitt komponerande åt den absoluta musiken, tydligt påverkad av den germanska traditionen. Brahms och Wagner var inspirationskällor, och han dirigerade för övrigt det första framförandet av Tristan och Isolde i Italien 1888.

Han började tidigt spela piano och blev snart betraktad som underbarn. Redan som 11-åring fick han tillträde till Neapelkonservatoriet där han studerade piano och komposition. Han lämnade dock på faderns inrådan konservatoriet redan efter fyra år utan någon examen för att starta en karriär som pianist. Det var inte den första pappan i historien som försökte slå mynt av barnens talang. Nu gick det bra ändå. Liszt och Rubinstein hörde till de kolleger som prisade hans pianospel och så småningom kunde han också frigöra sig från faderns inflytande. Under sina turnéår samarbetade han bl.a. med den 34 år äldre mästarcellisten Alfredo Piatti.

År 1880 blev han pianoprofessor på konservatoriet i Neapel och inledde där 1881 sin dirigentverksamhet. 1886 flyttade han till Bologna där han blev dirigent och direktör för Liceo Musicale Bolognese. 1902 blev han chef vid konservatoriet i Neapel.

Martucci skrev sina första verk som 16-åring, men många menar att hans bästa stycken kom först med Pianokvintetten op. 45 och verken därefter. Från denna tid härrör också hans 2 symfonier och 2 pianokonserter, 2 pianotrior (op. 59 och 62) och Cellosonaten op. 52. Åren kring och efter 1930 måste han fortfarande ha rönt stort intresse. Toscanini framförde regelbundet hans orkestermusik och *Cobbett's Cyclopedic Survey of Chamber Music* ägnar hela 5 sidor åt tre av hans kammarmusikverk! Det kan jämföras med de 5½ sidor som ägnas åt Elgars tre kammarmusikverk. Och det finns verkligen fortfarande anledning att lyssna på Martuccis musik!

En händelse i Toscaninis liv skulle göra Martucci känd även utanför musikkretsarna. Toscanini skulle 1931 i Bologna ge en minneskonsert med verk av Martucci. Han vägrade då att inleda konserten med den fascistiska hymnen Giovinezza, trots att en fascistisk minister fanns i publiken. Efteråt blev Toscanini slagen i ansiktet av ett antal svartskjortor. Mussolini lät då avlyssna hans telefon och myndigheterna beslagtogs hans pass. Detta återfick han dock efter massiva utländska protester. Händelser som denna bidrog till att Toscanini så småningom skulle utvandra till USA.

Sonat för cello och piano op. 52

*1. Allegro giusto 2. Scherzo. Allegro molto 3. Intermezzo. Andantino flebile
4. Finale. Allegro*

1884

Under 1700-talet bjöds på mycken cellomusik från Italien. Vivaldi och inte minst Boccherini komponerade många sonater. På 1800-talet blev de betydligt färre. Detta är en av dem. Cellosonaten är ett stort anlagt verk med 2 mäktiga yttersatser, som inramar kortare mellansatser. Tonsättaren ansåg att tonarten fiss-moll var särskilt lämpad att framhäva cellons klang. Verkets rytmiska och energiska teman är ofta förlagda till pianot medan cellon har anförtratts de mera lyriska.

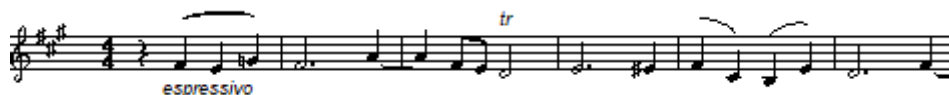
Ett kraftfullt punkterat motiv i pianot inleder första satsen. Cellons fortsättning är mjukare. Men det är svårt att hitta ett avgränsat huvudtema. En punkterad ansats följd av intervallsprång är typisk, liksom en lätt igenkännbar fras i cello (xxx-markerad i notexemplet):

Cellons xxx-markerade fras besvaras med arpeggiofigurer i pianot. Ett rörligt tema bestående av 16-delsfigurer hörs snart i cello. Detta får en viss betydelse i genomföring och coda:

Sidotemat i A-dur tas upp i cello:

Expositionen ska på klassiskt vis repriseras.

Genomföringen inleds lugnt. Alla temana utvecklas.

Återtagningen löper normalt med sidotemat i Fiss-dur. En ganska lång Coda byggd på huvudgruppens motiv avrundar satsen.

Scherzot har sedvanlig form med en Trio i mitten. Scherzotemat har ett lustigt tema om 5 + 3 takter. Det inleds i pianot:

Trions melodi delas mellan instrumenten (cellostämman överst):

Scherzodelen spelas da Capo.

Intermezzot är en enda lång cellocantilena. När temat vandrar över i pianot fortsätter cello med underbara motstämmor. Notexemplet visar just när temat hörs första gången i pianot (nedre notraden):

Den magnifika finalen börjar direkt med en tonkaskad i pianot

som efterhand går över i mer lyriska tongångar. Men i huvudgruppen finns även liksom i första satsen ett 16-dels tema i cellon:

Sidogruppen är lång och domineras av cellon. Det första temat kommer efter en kromatisk stegring:

En kort epilog med pianots inledningsmotiv avslutar expositionen, som har repristecken.

Genomföringen är i mitt tycke det minst lyckade avsnittet. Antagligen är den mycket svår att göra rättvisa.

Återtagningen följer gamla ”regler” och sidotemat klingar nu liksom i första satsen i Fiss-dur.

Den lilla epilogen utvidgas nu till en längre, virtuost upplagd Coda, som också innehåller reminiscenser från första satsens huvudtema. Tyngdpunkten ligger dock på cellons 16-delstema från huvudgruppen.